

LISÄARVOA LUONNOSTA YMPÄRISTÖÄ SÄÄSTÄEN

BIODIVERSITEETTI JA EKOSYSTEEMIPALVELUT
YMPÄRISTÖSTRATEGIAN LÄHTÖKOHTANA

FIBS
YRITYSVASTUUVERKOSTO

YRITYKSET &
BIODIVERSITEETTI

© Yritysvastuuverkosto FIBS 2015

Julkaisu löytyy pdf-muodossa osoitteesta
www.fibsry.fi > Teemat > Yritykset ja biodiversiteetti

Taitto: Ilove Creative Oy

Julkaisun sisältöä voi lainata mainitsemalla lainauksen yhteydessä julkaisijan (Yritysvastuuverkosto FIBS). Julkaisua ei saa laajamittaisesti kopioida, jakaa tai myydä nykymuodossaan tai uudelleen muotoiltuna ilman FIBS:n lupaa. Julkaisun ohjeita tulee soveltaa oman organisaation sisäisten käytäntöjen ja huolellisuusveloitteiden mukaisesti, FIBS ei vastaa julkaisun sisällön soveltamisesta mahdollisesti aiheutuvista haitoista.

Yhteistyössä mukana

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

FIBS on Suomen johtava yritysvastuuverkosto, jonka tavoitteena on auttaa yrityksiä löytämään kilpailuetua vastuullisuudesta: innovoimaan entistä kustannustehokkaampia ja taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävämpiä tuotteita, palveluita ja toimintatapoja, jotka tuovat lisäarvoa niin yrityksille kuin yhteiskunnallekin. FIBS:n jäsenpalveluihin kuuluvat seminaarien ja työpajojen lisäksi mm. Suomen monimuotoisuusverkosto, Yritykset ja biodiversiteetti –ohjelma ja Master Class, Kehittyvät markkinat –hanke ja ihmisoikeuskoulutus, Järjestötori sekä RATKAISUN PAIKKA -yritysvastuutapahtuma. FIBS:n jäseneksi voivat liittyä kaikki yritykset ja yhteisöt, jotka pyrkivät edistämään yhteiskuntavastuuta toiminnassaan. www.fibsry.fi

SISÄLLYS

Lukijalle	5
Kolumni: Suomen yritykset ja biodiversiteetti osana globaalia työtä	7
Biodiversiteetti ja ekosysteemipalvelut: määritelmät ja hyödyt yrityksille	8
Ekosysteemipalveluiden kartoitus	11
Kolumni: Yritykset luontotalkoisiin mukaan	13
Kolumni: Tavoitteellista viestintää luonnon monimuotoisuudesta	14
Case-esimerkit:	
Biodiversiteetin Master Class 2014	15
Fazer	16
Fingrid	17
Fortum	18
Lemminkäinen Infra	19
NCC Roads	20
Nokian Renkaat	21
Rudus	22
Teollisuuden Voima	23
YIT	24
Lopuksi	25
Työkaluja yritysten käyttöön	26

KIITOKSET

KIITÄMME YMPÄRISTÖMINISTERIÖTÄ, jonka tuki mahdollisti tämän julkaisun tuottamisen osana Yritykset ja biodiversiteetti – ohjelmaamme. Kiitämme myös Suomen ympäristökeskusta vuoden 2014 biodiversiteetin Master Class –valmennuksen suunnittelusta ja toteutuksesta sekä Mainostoimisto Taskua ja kaikkia valmennuskurssin tilaisuuksien puhujavieraita korvaamattomasta panostuksesta kurssin onnistumisen kannalta. Lopuksi kiitämme Master Class 2014 –osallistujia, joiden asiantuntemuksen ja innostuksen ansiosta ensimmäisestä valmennuskurssistamme tuli ainutlaatuinen kokemus, jonka oppeja voimme hyödyntää kaikissa tulevilla koulutushankkeissamme.

LUKIJALLE

BIODIVERSITEETIN ELI LUONNON MONIMUOTOISUUDEN väheneminen pääosin ihmisen toiminnan seurauksena on yksi aikamme suurimpia ihmiselämää ja samalla yritysten toimintaa uhkaavista tekijöistä ilmastonmuutoksen rinnalla. Maapallon ekosysteemejä uhkaa muun muassa luonnonvarojen ylikäyttö: Maailman Luonnon Säätiö WWF:n mukaan¹ tarvitsisimme 1,5 maapalloa täyttämään ihmiskunnan jatkuvasti kasvavat kulutustarpeet.

Luonnon monimuotoisuus on tunnustettu globaalisti merkittäväksi teemaksi, ja YK onkin julistanut ajanjakson 2011–2020 biodiversiteetin vuosikymmeneksi. YK:n biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (Convention on Biological Diversity, CBD) avulla pyritään syventämään kansainvälistä sitoutumista ja toimenpiteitä monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi vuoteen 2020 mennessä. Kehitys onkin jo joillain osaluilla kääntymässä parempaan suuntaan: biodiversiteetin merkityksen ymmärtäminen on lisääntynyt ja esimerkiksi metsien yleistynyt sertifiointi on parantanut metsäelinympäristöjä tietyllä maapallon alueilla². Toisaalta työsarkaa riittää vielä, sillä mm. ilmastonmuutos, ylikalastus, lisääntynyt kemikaalien käyttö, muovijätteet ja vieraslajien tunkeutuminen luonnon elinympäristöihin uhkaavat biodiversiteettiä sekä luonnon ihmisille ja yrityksille tarjoamia ekosysteemipalveluja, ja YK:n tavoitteen saavuttaminen asetettuun määräaikaan mennessä vaikuttaa epätodennäköiseltä.

Ympäristövastuu on ollut yritysten agendalla 1990-luvulta lähtien, ja esimerkiksi ympäristökuormitusta vähentäviin energiaratkaisuihin panostetaan jo laajasti. Biodiversiteetti ja sen mahdollistamat luonnon ekosysteemipalvelut eli tuotanto-, kulttuuri-, säätely- ja ylläpitopalvelut ovat kuitenkin vielä vieraita käsitteitä useimmille yrityksille.

Biodiversiteettiajattelu ja liiketoiminnan kannalta olennaisten ekosysteemipalveluiden kokonaisvaltainen kartoitus auttaa yrityksiä laatimaan ympäristöstrategian: tunnistamaan ympäristövaikutukset ja riippuvuussuhteet, testostamaan ympäristötyötä, löytämään uusia liiketoimintamahdollisuuksia sekä varmistamaan toimintaedellytykset myös tulevaisuudessa.

FIBS käynnisti tammikuussa 2014 Yritykset ja biodiversiteetti –ohjelman yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa tavoitteenaan tukea yrityksiä biodiversiteettitoiminnan käynnistämisen ja kehittämistyössä. Ohjelman puitteissa yrityksille jaetaan tietoa ja työkaluja ympäristövaikutusten, -mahdollisuuksien ja -riskien kartoittamiseksi sekä kasvatetaan yleisesti tietoisuutta luonnon monimuotoisuuden merkityksestä liiketoiminnan kannalta. Kaikille avointen tilaisuuksien lisäksi ohjelmaan sisältyy Master Class -valmennus niille FIBSin jäsenyrityksille, joiden liiketoiminnan kannalta luonnon monimuotoisuus on erityisen olennaista ja jotka haluavat syventää biodiversiteettiosaamistaan.

Tämä julkaisu on suunnattu kaikille biodiversiteettitoiminnan aloittamista ja kehittämistä suunnitteleville yrityksille. Se tarjoaa perustietoa siitä, miten biodiversiteetti liitetään strategiseen suunnitteluun sekä käytännön esimerkkejä eri toimialojen yritysten biodiversiteettiratkaisuista, kertojina vuoden 2014 Master –valmennuskurssin osallistujat.

Toivon, että julkaisumme innostaa ja auttaa omalta osaltaan yrityksiä integroimaan luonnon monimuotoisuuden sekä sen mahdollistamien ekosysteemipalvelujen tarkastelun osaksi strategista ympäristövastuutyötään.

Leila Räsänen

Yritysvastuuasiantuntija,
Yritysvastuuverkosto FIBS
leila.rasanen(at)fibsry.fi

¹ Living Planet Report, WWF, http://wwf.panda.org/about_our_earth/all_publications/living_planet_report/

² Global Biodiversity Outlook 4, Convention of Biological Diversity, <http://www.cbd.int/gbo4/>

SUOMEN YRITYKSET JA BIODIVERSITEETTI OSANA GLOBAALIA TYÖTÄ

ON OLLUT INSPIROIVAA ALOITTA Suomessa uudenlaista yhteistyötä luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi yritysten ja ympäristöhallinnon kanssa. Meiltäkin toki löytyy yksittäisiä edelläkävijäyrityksiä, jotka ovat jo pitkällä luonnon ja sen tarjoamien ns. ekosysteemipalveluiden tunnistamisessa suhteessa yrityksen omaan toimintaan, niihin liittyviin riskeihin ja mahdollisuuksiin, uuden sukupolven ja ympäristövalistuneiden asiakkaiden tarpeisiin tai suhteessa yritystoiminnan yhteiskunnalliseen hyväksyttävyyteen. Laajempi yrityskehittäjä ja ympäristöhallintoa sekä luonnonsuojelujärjestöjä kattava yhteistyö luonnon monimuotoisuuden eli biodiversiteetin lisäämiseksi odottaa kuitenkin vielä tulemistaan.

Globaalisti ottaen luonnon monimuotoisuuden häviämisen uhka on jo muuttanut yritysten roolia ja markkinoita, kuten luonnon monimuotoisuuden CBD-yleissopimuksen pääsihteeri Braulio Dias totesi vuoden 2014 sopimuksen osapuolikokouksessa Etelä-Koreassa. Suomi on liittynyt vuoden 2014 aikana CBD-sopimuksen Global Partnership ja eurooppalaiseen Business & Biodiversity Platform -verkostoihin yritys-yhteistyön kehittämiseksi. Muun muassa nämä kansainväliset verkostot osaltaan antavat esimerkkejä edelläkävijäyrityksistä, kokemuksia ja parhaita käytäntöjä, työkaluja sekä uusia ideoita yritys-yhteistyön kehittämiseksi.

Suurin haaste yhteistyössä on biodiversiteetti -ja ekosysteemipalvelut- sekä kestävä käytön käsitteiden ja niiden merkityksen ymmärtäminen yrityksen toiminnassa. Pitkälti vapaaehtoisuuteen perustuva työ maamme uhanalaisia lajeja kuvaavan ns. Punaisen kirjan eteen on taannut, että tieto luonnon monimuotoisuuden tilasta on parempi Suomessa kuin monessa muussa maassa. Biodiversiteettikadon pysäyttämiseksi on asetettu myös kansalliset tavoitteet vuoteen 2020 asti, jotka ovat linjassa globaalien ja eurooppalaisten tavoitteiden kanssa. Nämä tavoitteet ja elinympäristökohtaiset haasteet löytyvät ympäristöministeriön verkkosivuilta (www.ym.fi > Luonto > Luonnon monimuotoisuus > Strategia ja toimintaohjelma).

Kiitän ensimmäiseen Master Class -koulutukseen osallistuneita yrityksiä, Yritysvastuuverkosto FIBSiä, Suomen ympäristökeskusta sekä muita toimijoita ja kannustan osapuolia avoimeen dialogiin ja edelleen kehittämään yhteistyötä. Suomalaisen yritysten ja biodiversiteetti yhteistyön kehittämiseksi on paljon mahdollisuuksia, jossa sekä luonto että yritykset voivat voittaa. Toivotan seuraavaan valmennusohjelmaan tervetulleiksi myös uudet toimijat ja yritykset!

Kristiina Niikkonen

Ympäristöneuvos, ympäristöministeriö
kristiina.niikkonen(at)ymparisto.fi

BIODIVERSITEETTI JA EKOSYSTEEMIPALVELUT: MÄÄRITELMÄT JA HYÖDYT YRITYKSILLE

LUONNON MONIMUOTOISUUDELLA eli biodiversiteetillä (myös: luonnon kirjo, elon kirjo, biologinen monimuotoisuus) tarkoitetaan maapallon koko elämän kirjoa: eläin- ja kasvilajien, ekosysteemien sekä eliöiden perintötekijöiden monimuotoisuutta.

Luonnon monimuotoisuutta voidaan tarkastella tutkimalla esimerkiksi geenien sekä lajien vaihtelua ja lukumäärää eri elinympäristöissä, tai vertaamalla eri elinympäristöjä ja niiden kirjoa toisiinsa ympäristöihin.

Ekosysteemipalveluilla tarkoitetaan luonnon ihmisille tarjoamia hyötyjä, jotka mahdollistavat elämän maapallolla. Näitä ovat tuotanto-, kulttuuri- sekä ylläpito- ja säätelypalvelut. Tuotantopalveluita ovat esimerkiksi sato, karja, villikasvit, sahatavara, puuvilla, biomassa, lääkekasvit ja puhdas vesi. Kulttuuripalveluihin sisältyvät mm. retkeily, turismi sekä henkiset, esteettiset ja opetukselliset arvot. Säätelypalveluihin kuuluvat ilmanlaadun ja ilmaston säätely, vedenpuhdistus ja jäteenkäsittely, vedenvirtauksien, eroosion ja tulvien säätely, tautiensäätely sekä tuholaisien hallinta ja pölytys. Ylläpitopalveluita ovat mm. ravinnekierto, alkutuotanto, fotosynteesi ja vedenkierto.³

Biodiversiteetti on ekosysteemipalveluiden perusta: biodiversiteetin heikkeneminen ja muuttuminen vaikuttavat ekosysteemipalveluihin ja edelleen yritysten ekosysteemipalveluista saamiin hyötyihin.

Ekosysteemipalvelut ovat yritystoiminnan elinehto, sillä niiden saatavuus, laatu ja määrä vaikuttavat usein suoraan yritysten toiminnan jatkuvuuteen. Arvioimalla, mitkä ekosysteemipalvelut ovat oman liiketoiminnan kannalta keskeisimpiä, yritykset voivat saada hyvän kokonaiskuvan toiminnan suhteesta luontoon ja kohdentaa näin toimintaresurssit entistä tehokkaammin. Palveluiden karitoitus auttaa myös mm. hallitsemaan riskejä, löytämään uusia liiketoimintamahdollisuuksia sekä rakentamaan mainetta ja erottumaan kilpailijoista.

Luonnon monimuotoisuuden avainkäsitteet

Biodiversiteetti = Luonnon monimuotoisuus. Elämä maapallolla. Maapallon eliölajien ja elinympäristöjen koko kirjo. Lajien elinympäristöjen monimuotoisuus.

Biotooppi = Luontotyyppi, jossa elää sille leimallinen eliöyhteisö. Biotooppeja ovat esimerkiksi lehdot, niityt ja tuoret kangasmetsät. Perinnebiotooppi on karjalouden muovaama luontotyyppi.

Ekologia = Oppi eliöiden ja ympäristön vuorovaikutuksesta. Ympäristöön kuuluvat myös energia, ilmasto ja geologiset tekijät. Selvittää mm. eliölajien levinneisyyttä, määrää ja evoluutiota.

Ekosysteemi = Eliöiden ja elottomien ympäristötekijöiden kokonaisuus yhtenäisellä alueella, esimerkiksi pellolla tai metsässä. Rajat liukuvia ja siksi koko maapallo on ekosysteemien kattosysteemi.

Habitaatti = Elinympäristö, jossa tietty laji elää ja lisääntyy. Se on esimerkiksi joki, Itämeri, niitty, pelto tai metsä. Ihmisen toiminta voi muuttaa habitaattia niin, että eliöitä uhkaa uhanalaisuus tai sukupuutto.

Lähde: Järki-hanke (Luonnon- ja riistanhoitosäätiö ja BSAG)

³ WBCSD, Business Ecosystems Training BET-koulutuspaketti, <http://www.wbcd.org/work-program/focus-areas/ecosystems/bet/betmaterials.aspx>

Alati muuttuvalla maapallolla ekosysteemipalvelujen saatavuutta tulee tarkastella pitkällä tähtäimellä. Esimerkiksi juuri nyt maailmassa laajasti hyödynnettyjen raaka-aineiden, kuten kumin ja palmuöljyn, saatavuus ei ole taattua tulevaisuudessa, sillä viljeltävien lajien valintaan vaikuttaa keskeisesti kehittyvissä maissa niistä saatava tuotto. Lääke-teollisuuden hyödyntämien kasvien raaka-aineiden saatavuuteen voi puolestaan vaikuttaa kasvien elinympäristön muuttuminen tai heikkeneminen, mikä myös nostaa raaka-aineiden hankintahintoja.

Biodiversiteetin rahallista arvoa on vaikea laskea, mutta sen mahdollistamien ekosysteemipalveluiden arvoa on mitattu 18 maassa vuodesta 2008 alkaen kansainvälisen The Economics of Ecosystems and Biodiversity (TEEB) –aloitteen puitteissa. Suomessa esimerkiksi kalastuksen vuotuinen laskennallinen arvo on 25 miljoonaa euroa ja marjastuksen 12 miljoonaa euroa. Näiden lisäksi luonnolla on merkittävä vaikutus myös ihmisten fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin.⁴

Luonnonvarat ja niistä saatavat hyödyt ovat yrityksille pääsääntöisesti ilmaisia. Tämä on yksi syy siihen, ettei luonnonvarojen rajallisuuteen tai haavoittuvuuteen ole tähän mennessä yrityksissä kiinnitetty tarpeeksi huomiota. Ekosysteemipalveluiden heikentymisestä aiheutuva lasku yhteiskunnalle voi tulevaisuudessa ylittää arvioiden mukaan jopa 3,7 triloonaan euroon vuositain⁵. Maksajiksi ja kärsijöiksi joutuvat tällöin myös yritykset.

Ekosysteemipalveluiden tarkastelun hyödyt yrityksille

Ekosysteemipalveluiden tarkastelu auttaa yrityksiä tunnistamaan ympäristötoiminnan liiketoimintamahdollisuudet sekä palveluiden heikentymisestä tai niiden huomioimatta jättämisen riskit.

Mahdollisuudet

- Toiminnan tehostaminen ja kustannussäästöt
- Henkilöstön tietämyksen ja osaamisen tukeminen
- Erottuminen kilpailijoista
- Uusien markkinoiden löytäminen
- Paremmat toiminnan rahoituksen lainaehdot
- Varautuminen lainsäädännön ja verotuksen muutoksiin

Riskit

- Sidosryhmäsuhteiden huonontuminen
- Yritysbrändin ja -maineen heikentyminen
- Kulutustottumusten moninaisuus ja muutokset
- Raaka-aineiden saatavuuden heikentyminen ja hankintahintojen nousu
- Toiminnan rahoituksen kallistuminen ja saatavuuden heikentyminen
- Lainsäädännön tiukentuminen ja verotuksen muutokset

Lähde: WBCSD, BET 1 -valmennuskokonaisuus

4 Towards A Sustainable and Genuinely Green Economy. The value and social significance of ecosystem services in Finland (TEEB for Finland) 2015, <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/152815>

5 Pavan Sukhdev: Why Conserve Biodiversity?, <http://www.nhm.ac.uk/nature-online/biodiversity/why-protect-biodiversity/>

Biodiversiteettihaittojen kompensointi

Ensisijainen keino ylläpitää luonnon monimuotoisuutta on haitallisen toiminnan lopettaminen. Kun ympäristön kannalta epäsuotuisaa toimintaa ei voida kokonaan välttää, tulee pyrkiä haittojen minimointiin. Jos haitallista toimintaa ei voida lainkaan välttää ja toiminta heikentää biodiversiteettiä, voidaan pohtia, miten haitat voitaisiin kompensoida.

Luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen ylläpidon tai ennallistamisen osalta kompensoinnilla pyritään haittojen minimointiin ja/tai ekologiseen kompensointiin siten, ettei onnistuneen kompensaation jälkeen luonnonympäristössä tapahdu biodiversiteetin nettohävikkiä (no net loss), vaan jopa kasvua (net gain).

Maankäytöstä ja elinkeinotoiminnasta, kuten infrastruktuurin rakentamisesta ja ylläpidosta aiheutuvien haitallisten ympäristömuutosten kompensointi ja erilaiset kompensaatiomekanismit ovat herättäneet viime vuosina kiinnostusta erityisesti yritysten, mutta myös valtionhallinnon sekä rahoittajien keskuudessa. Kiinnostus näihin mekanismeihin on suurta myös kansainvälisesti. Kompensaation soveltamisesta ei ole vielä paljonkaan kokemusta Suomessa, mutta muualla maailmassa, kuten Ranskassa ja Yhdysvalloissa, kompensaatiokokeiluja on jo tehty. Luontoarvopankki voisi olla yksi keino estää tai hidastaa biodiversiteetin vähenemistä Suomessa. Sen käyttöönotto edellyttää kuitenkin ensin mekanismin huolellisia kokeiluja.

Lähde: Jukka-Pekka Jäppinen, SYKE, FIBSin Master Class 2014

EKOSYSTEEMIPALVELUIDEN KARTOITUS

BIODIVERSITEETTIVAIKUTUSTEN ARVIOINTI ja ekosysteemipalveluiden kartoittaminen on keskeinen osa yritysten riskinhallintaprosessia ja tulevaisuuden toimintaedellytysten varmistamista. Työ voi auttaa myös vähentämään kustannuksia, kasvattamaan myyntiä sekä kehittämään uusia tuote- ja palveluinnovaatioita. Esimerkiksi 80 prosenttia ihmisten tänä päivänä hyödyntämästä ravinnosta on peräisin vain viidesosasta käytettävissä olevista kasveista⁶. Elintarviketeollisuudelle tämä on merkittävä mahdollisuus kehittää uusia tuotteita uusista raaka-aineista.

Ekosysteemipalveluiden kartoitus on kaksivaiheinen prosessi. Aluksi määritellään yrityksen keskeiset ympäristöhaasteet ja ekosysteemipalvelut, palveluiden kartoituksen tavoitteet sekä miten palveluiden heikkeneminen on huomioitu nykyisessä strategiassa. Tämän jälkeen tehdään itse ekosysteemipalveluiden tarkastelu, jossa apuna voi käyttää esimerkiksi johtavan kansainvälisen yritysvastuuverkosto WBCSD:n ja Meridian-tutkimusinstituutin kehittämää Ecosystem Service Review eli ESR-mallia. ESR auttaa yrityksiä tunnistamaan oman toiminnan riippuvuussuhteet ja vaikutukset ekosysteemipalveluihin. ESR-tarkastelu voi viedä aikaa muutamasta tunnista kymmeneen viikkoon yrityksen toimialasta, tarkastelusta vastaavien kokemuksesta sekä tarkastelun laajuudesta (esim. yksittäinen tuotantolinja, koko yritys) riippuen.

Alkumäärittely

1) Mitkä ovat keskeisimmät yrityksemme toimintaan vaikuttavat ympäristöhaasteet

- Vesivarojen niukkuus
- Ilmastomuutos
- Elinympäristön muutokset
- Liikakalastus ja merten liikakäyttö
- Ravinnekuormitus ja rehevöityminen
- Muut

2) Mitä kaikkia ekosysteemipalveluita yritys hyödyntää ja mihin palveluihin yrityksen toiminta vaikuttaa

- Tuotantopalvelut
- Kulttuuripalvelut
- Säätely- ja ylläpitopalvelut

3) Ekosysteemipalveluiden kartoituksen tavoitteet

- Riskienhallinta
- Toiminnan tehostaminen
- Liiketoimintahyötyjen lisääminen
- Muut syyt

4) Millä tavoin ekosysteemipalveluiden heikkenemisen seuraukset on huomioitu yrityksen strategiassa (mitä toimenpiteitä on tehty tai suunnitelmassa)

Ekosysteemipalveluiden tarkastelu ESR-mallin avulla

- 1 Valitse tarkastelun laajuus: liiketoimintayksikkö, tuote, markkinat, maanomistus, toimittaja jne.
- 2 Tunnista keskeisten ekosysteemipalveluiden tärkeysjärjestys: arvioi suhde ja riippuvuudet keskeisiin ekosysteemipalveluihin
- 3 Määrittele tärkeimmät ekosysteemipalveluihin vaikuttavat tekijät ja trendit valittujen ekosysteemipalveluiden osalta
- 4 Tunnista liiketoimintariskit ja mahdollisuudet valittujen ekosysteemipalveluiden osalta
- 5 Kehitä toimintastrategia

6 Pavan Sukhdev: Why Conserve Biodiversity?, <http://www.nhm.ac.uk/nature-online/biodiversity/why-protect-biodiversity/>

YRITYKSET LUONTOTALKOISIIN MUKAAN

FIBSIN YRITYKSET JA BIODIVERSITEETTI -ohjelman valmentajana toimiminen yhdessä FIBS:n yritys vastuuasiantuntija Leila Räsänen kanssa oli avartava kokemus. Yhteistyö niin eri toimialalla vaikuttavien yritysten kuin FIBS:n kanssa oli tuloksellisen mielenkiintoista. Nyt tehtiin jotain, mitä ei ole aikaisemmin Suomessa tehnyt ja vieläpä innostuneessa ilmapiirissä!

Master Class -koulutuksen pohjana oli WBCSD:n kansainvälinen oppimateriaalipaketti, jota tarpeen mukaan täydensimme kotimaisilla esimerkeillä. Mielenkiinnon herättävät asiantuntija- ja tutkijaluennot olivat kurssin tärkeintä antia. Kurssilla käytetyt konkreettiset työkalut ekosysteemipalveluiden arvioimiseen kiinnostivat myös kurssilaisia. Koulutuksen yhtenä tavoitteena oli tunnistaa toimintoja, jotka tukevat luonnon monimuotoisuuden ylläpitämistä liiketaloudellisesti kattavasti.

Lisäksi täydensimme tarjontaa viestintätyöpajalla ja maastoretkillä. Kurssilaisten aloitteesta kävimme tapaamassa eduskunnan ympäristövaliokuntaa, jolloin kurssilaiset pääsivät keskustelemaan kansaedustajien kanssa yritysten ympäristöasioista.

Ehkä suurin yllätys oli se, miten mukavaa ja tuloksellista yritysten työskentely oli. Ilmapiiri oli uteliaan avoin, ja kurssilaiset suorastaan janosivat tietoa yritysten biodiversiteetti- ja ekosysteemipalveluvaikutuksista. Aina ei ollut helppo löytää konkreettisia esimerkkejä.

Kaikki koulutuksessa mukana olleet yritykset tekivät ekosysteemipalvelumallinsa, jossa he esittivät kuvallisesti sen, mistä ekosysteemipalveluista yritys on riippuvainen ja miten yrityksen toiminta niihin vaikuttaa. Minusta jokaisen suomalaisen suuren ja keskisuuren yrityksen tulisi tehdä omasta toiminnastaan ekosysteemipalvelukalvot, joilla ne iskevästi viestivät ympäristövaikutuksistaan ja yhteiskuntavastuustaan. Yritykset ovat vielä lähes hyödyntämätön resurssi kestäväen luonnontalouden hoidossa. Meillä luonto ja talous usein nähdään usein vastakohtina, vaikka todellisuudessa ne ovat toisiaan tukevia toimintoja. Ilman toimivia ekosysteemipalveluita ei ole kukoistavaa taloutta.

Vuonna 2015 on tarkoitus jatkaa erinomaista yritys yhteistyötä Master Classin merkeissä.

Riku Lumiäro

*Biodiversiteetti- ja viestintäasiantuntija,
Suomen ympäristökeskus
riku.lumiäro(at)ympäristö.fi*

Jukka-Pekka Jäppinen

*Kehittämispäällikkö,
Biodiversiteetti- ja ekosysteemipalvelut,
Suomen ympäristökeskus
Jukka-pekka.jäppinen(at)ympäristö.fi*

TAVOITTEELLISTA VIESTINTÄÄ LUONNON MONIMUOTOISUUDESTA

BIODIVERSITEETTI ON perinteisesti kuulunut ympäristöjärjestöjen sanastoon, mutta luonnon monimuotoisuuden suojelu on nykyään osa myös monien yrityksen strategiaa – ja viestintää. FIBSin Master Class 2014 –osallistujien kanssa pureuduimme jälkimmäiseen.

Suurin osa yrityksistä oli tunnistanut biodiversiteettitavoitteensa, mutta viestinnän toteuttamisessa oli runsaasti kehitettävää. Monia mietitytti, kannattaako yrityksen ponnisteluja luonnon monimuotoisuuden suojelemiseksi tuoda aktiivisesti esille vai varautuako kertomaan siitä vain kysyttäessä.

Viestintätyöpajassamme tunnistettiin tärkeitä sidosryhmiä ja harjoiteltiin viestinnän parhaita käytäntöjä. Keskeiseksi haasteeksi osoittautui sisäisen ymmärryksen kasvattaminen luonnon monimuotoisuuden merkityksestä yrityksen toiminnassa. Entä miten ratkoa haastetta? Ensiapua voi saada täsmällisten tavoitteiden asettamisesta: haluatko lisätä tietoisuutta, muokata asenteita vai tavoitteletko viestinnällä toimintaa?

Antti Etelämäki

*Asiakasjohtaja,
Mainostoimisto Tasku
antti.etelamaki(at)taskut.fi*

Lotta Suistoranta

*Viestinnän suunnittelija,
Mainostoimisto Tasku
Lotta.suistoranta(at)taskut.fi*

www.taskut.fi

CASE-ESIMERKIT: BIODIVERSITEETIN MASTER CLASS 2014

FIBS JÄRJESTI VUONNA 2014 osana Yritykset ja biodiversiteetti –ohjelmansa yrityksille suunnatun Master Class –valmennuksen, jonka tavoitteena oli lisätä yritysten tietämystä luonnon monimuotoisuudesta sekä liiketoiminnan ja ekosysteemipalveluiden välisistä kytköksistä.

Valmennukseen osallistui kaikkiaan yhdeksän FIBSin jäsenyritystä: Fazer, Fingrid, Fortum, Lemminkäinen, NCC Roads, Nokian Renkaat, Rudus, TVO ja YIT.

Osallistujien tarpeisiin räätälöidyn valmennuskurssin suunnittelussa hyödynnettiin WBCSD:n Business Ecosystems Training (BET) –koulutuksen kurssimateriaalia, ja keskeisenä työkaluna oli Ecosystem Service Review (ESR) -malli. Valmennukseen sisällytettiin yritysten alkuhaastatteluiden pohjalta myös viestintäkoulutusta sekä kenttäretki Suomen luontokeskus Haltiaan. Näiden lisäksi osallistujille järjestettiin vierailu eduskunnan ympäristövaliokuntaan, jolloin yritykset pääsivät kertomaan käytännön biodiversiteettityöstään ja -haasteistaan suoraan päättäjille.

Valmennuksen asiantuntijoina toimivat Suomen ympäristökeskuksen kehittämispäällikkö Jukka-Pekka Jäppinen ja biodiversiteetti- ja viestintäasiantuntija Riku Lumiaro, viestintätyöpajan vetivät Mainostoimisto Taskun asiakasjohtaja Antti Etelämäki ja viestinnän suunnittelija Lotta Suistoranta. Näiden lisäksi koulutustilaisuuksissa kuultiin useita asiantuntijapuheenvuoroja yrityksistä ja muista organisaatioista.

Master Class 2014 –valmennus oli FIBSin pilottihanke, jonka tavoitteena oli tarjota jäsenille uudenlainen tapa kehittää toimintaa pienryhmässä, kuulla muiden yritysten hankkeista ja ratkaisuista sekä saada tietoa alan työkaluista ja oppia uutta biodiversiteetin ja yritys vastuun asiantuntijoiden johdolla. Valmennukseen osallistuneiden kokemuksista sekä yritysten käytännön toimenpiteistä biodiversiteetin osalta voit lukea seuraavista artikkeleista.

CASE

FAZER

LÄHDIMME FAZERILLA MUKAAN Yritykset ja biodiversiteetti -koulutusohjelmaan vahvistaaksemme ymmärrystä yhteydestä toimintamme ja monimuotoisen luonnon välillä. Fazerin tavoitteena on huomioida yhä paremmin toiminnan vaikutukset monimuotoisuuden säilyttämisessä.

Fazer on kansainvälinen perheyritys, joka tarjoaa leipomo-, makeis-, ja keksituotteita sekä ruokailu- ja kahvilapalveluita. Fazerilla on toimintaa kahdeksassa maassa ja vientiä yli 40 maahan. Päivittäin valmistettavat makuelämykset vaativat jatkuvasti laadukkaita raaka-aineita, energiaa ja vettä. Olemme riippuvaisia luonnon tarjoamista resursseista. Tarvitsemme laadukkaita raaka-aineita myös tulevaisuudessa ja luonnonvarojen kestävä käyttö on sen edellytys.

Voimme pienentää toimintamme negatiivisia vaikutuksia ympäristöön omassa tuotannossamme resurssien viisaalla käytöllä. Fazerin leipomoiden, makeistehtaiden ja ravintoloiden keskeisimmät suorat ympäristövaikutukset ovat energian ja veden kulutus sekä raaka-aineista, tuotteista ja tuotannosta syntyvät sivutuotteet ja jätteet. Suurimmat vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen löytyvät kuitenkin ketjun alkupäästä, raaka-aineiden alkutuotannosta. Kestäviä viljelymenetelmiä ja maankäyttöä tukemalla meillä on mahdollisuus vaikuttaa ympäristökuorman suuruuteen myös ketjun alussa. Tämä edellyttää tiivistä yhteistyötä arvoketjun eri toimijoiden välillä.

Fazerin ruokailupalveluliiketoiminnassa huomioidaan jo nyt esimerkiksi kalalajien uhanalaisuus ja kantojen heikkeneminen. Fazerin ravintolat Suomessa, Ruotsissa ja Tanskassa noudattavat WWF:n kalaa ja äyriäisiä koskevia suosituksia – ravintoloissa ei ole tarjolla uhanalaisia kalalajeja. Fazerilla on myös oma Itämeri-ohjelma, jossa Fazer on sitoutunut kehittämään tuotantoaan, toimintatapojaan ja tarjoamaansa siten, että ne auttavat edistämään Itämeren ekologista tasapainoa. Vuonna 2012 otimme Fazerilla käyttöön yritys vastuunäkökulmasta tehdyn raaka-aineriskien analyysityökalun. Analyysi on täydentänyt hankintaprosessia, jossa on jo aiemmin tunnistettu ja asetettu tavoitteet eräille raaka-aineille, kuten kaakaolle ja palmuöljylle.

Yritykset ja biodiversiteetti -koulutusohjelmassa on syvennetty osaamista luonnon monimuotoisuudesta. Vuoden aikana otettiin työssä myös konkreettisia askelia. Fazer käynnisti yhteistyön WWF Suomen kanssa luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja julkaisi palmuöljysitoumuksen, jonka tavoitteena on pienentää palmuöljytuotannon negatiivisia ympäristövaikutuksia.

Haasteita asettavat Fazerin tuotteiden laaja valikoima, niiden valmistukseen tarvittava raaka-aineiden suuri määrä ja hankintaketjun pituus. Haasteellista on myös vaikutusten mittaaminen, sillä monet eri tekijät vaikuttavat luonnon monimuotoisuuteen.

Työtä vielä riittää – niin tuotantolaitostemme ja ravintoloidemme omien suorien ympäristövaikutusten parissa kuin alkutuotannossa kestävien viljelymenetelmien tukemisessa. Työstä pitäisi myös pysyä läpinäkyvästi, kiinnostavasti ja ymmärrettävästi viestimään niin omalle välle kuin ulkoisille sidosryhmille. Fazerin tavoitteena on, ettei toiminnalla aiheuteta tarpeetonta painetta luonnon monimuotoisuudelle. Jatkamme panostamista energiatehokkuuteen, hävikin vähentämiseen ja raaka-aineiden vastuullisuuskriteerien kehittämiseen. Tästä on hyvä jatkaa. Kiitos FiBS ja SYKE.

Anniina Virta-Toikka,
Ympäristöpäällikkö, Fazer
anniina.virta-toikka(at)fazer.com

www.fazergroup.com

CASE

FINGRID

LÄHDIN MUKAAN FIBSin Master Class -ohjelmaan, koska halusin syventää ja päivittää osaamistani luonnon monimuotoisuuden ymmärtämisessä. Halusin työkaluja biodiversiteetin ottamiseksi entistä paremmin huomioon työssäni sekä lisää perusteluja biodiversiteettityön jalkauttamiseen yhtiön sisällä. Työhöni Fingridissä kuuluu luonnon monimuotoisuusasiat sekä voimajohtoaueiden moninaiskäytön kehittäminen. Päätin rajata harjoitukseni koulutusohjelmassa koskemaan vain voimajohtoaueiden luontoa ja voimajohtojen välitöntä vaikutusta luonnon monimuotoisuuteen. En siis lähtenyt jäljittämään esimerkiksi muuntajahankinnan koko ketjun vaikutuksia Korean luonnon monimuotoisuuteen vaan pysyin kotimaan kamaralla.

Fingrid hallinnoi yli 14 000 kilometriä voimajohtoja lähes 100 000 maanomistajan mailla. Voimajohtojen rakentamisen, käytön ja kunnossapidon mahdollistamiseksi Fingrid lunastaa johtoalueeseen käyttöoikeuden. Siinä, kuinka voimajohtoaueita hoidetaan ja kuinka sitä käytetään, on otettava huomioon sähkönsiirron turvaaminen sekä maanomistajan tahto.

Luonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen on olennainen tema yhtiön toiminnassa: hankkeiden läpiviemiseen halutaan sidosryhmien, eteenkin maanomistajien hyväksyntä. Fingridin haaste luonnon monimuotoisuusasioissa on toimijaverkoston muodostaminen, luontoasioissa tarvitaan paikallisia tekijöitä ja eteenkin maanomistajan mukanaoloa.

Olemme Fingridissä tunnistanee voimajohtojen keskeiset ympäristövaikutukset. Niitä ovat maiseman muutokset ja maankäytön rajoitukset, luonnonvarojen kulutus kantaverkon rakentamisessa ja kunnossapidossa, sähkönsiirron energiahäviöiden ilmastovaikutukset sekä positiiviset ja negatiiviset vaikutukset luontoon ja luonnon monimuotoisuuteen.

Ympäristöasioiden vastuullinen huomioon ottaminen on osa päivittäistä työtä Fingridissä. Rakentamis- ja kunnossapitotoiminnan palvelutoimittajat sitoutetaan ympäristön kannalta vastuullisiin toimintatapoihin. Nämä varmistetaan sopimusehtojen, koulutuksen ja auditointien avulla. Ympäristövastuu on mukana yhtiön keskeisissä tavoitteissa.

Voimajohtohankkeiden haitalliset vaikutukset luontoarvoihin ja luonnon monimuotoisuuteen selvitetään joko osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä tai ympäristöselvityksellä. Selvitykset ovat osa voimajohtojen koko elinkaarenaikaista ympäristöasioiden hallintaa, niistä tieto kulkee voimajohtojen rakentamisvaiheeseen ja edelleen kunnossapidon ohjeistukseen.

Joitain alueita on otettu erikoishoitoon: esimerkiksi tummaverkkoperhoselle on kunnostettu elintilaa voimajohtoauealle, harvinaiset hietasisiliskot viihtyvät voimajohtoauealla raivausten ylläpitämisessä paahdeympäristössä ja tuulihaukat ovat hyväksyneet pylväisiin kiinnitetyt pönttö pesikseen. Nokialla voimajohtoaueiden raivauksia on tehostettu hankkimalla lampaita laiduntamaan alueelle ja samalla elvyttämään katoamassa olevaa niittyajistoa. Voimajohtoaueita käytetään myös riistapeltolina, maastoliikunta-alueina sekä sienestyskeskuksi ja marjastukseen.

Yhtenä tutkimus- ja kehityshankkeena on ollut liito-oravan kulkuyhteyksien turvaaminen johtoaueiden yli. Voimajohtojen linnustovaikutuksia lievennetään asentamalla lintujen törmäysriskiä vähentäviä huomiopalloja linnustollisesti merkittäviin paikkoihin. Kalasääksille on rakennettu tekopesiä korvaamaan pylväissä olleita pesiä.

Valmennuksen keskeiset hyödyt sain monipuolisista aiheista, esimerkiksi viestintätyöpaja antoi varsin konkreettisia eväitä ja mieleenpainuvia oppeja. Toisaalta sparrauksesta oli se hyöty, että huomasi meidän tehneen jo aika hyviä juttuja Fingridissä, mutta esimerkiksi raivausten positiivisista vaikutuksista luonnon monimuotoisuuteen tulisi kertoa enemmän ulospäin. Ehkä tärkein anti oli kuitenkin verkostoituminen muiden yritysten ympäristöosaajien kanssa ja heidän kokemuksistaan kuuleminen. Niistä sain ideoita omiinkin tehtäviini.

Tiina Seppänen

Erikoisasantuntija, maankäyttö ja ympäristö, Fingrid
tiina.seppanen(at)fingrid.fi

www.fingrid.fi

CASE

FORTUM

FORTUM LIITTYI TAMMIKUUSSA 2014 Yritykset ja biodiversiteetti -ohjelmaan. Osallistuin itse kaikkiin Master Class työpajoihin ja pyrin nyt siirtämään niissä saamiini oppeja yhtiömme toimintaan. Odotin koulutukselta ennen kaikkea konkreettisia työkaluja biodiversiteetti- ja ekosysteemivaikutustemme arviointiin. Varsinkin ekosysteemipalveluiden osalta kurssi täytti odotukseni. Sain konkreettisia työkaluja ja opin ymmärtämään ekosysteemipalveluja, vaikutuksiamme niihin sekä niiden liittymistä toimintaamme. Yhtiönä meillä on paljon kokemusta ja asiantuntemusta ympäristöasioissa. Biodiversiteetin osalta painopiste on ollut vesivoimassa ja sähkön siirrossa. Jatkossa tavoitteena on tarkastella kaikkia energiantuotantomuotojamme biodiversiteetin näkökulmasta. Mielenkiintoinen alue on polttoaineiden hankintaketjujen biodiversiteettivaikutukset.

Ilmastomuutos on energia-alan suurin ympäristöhaaste tulevana vuosina. Sen lieventäminen on yksi Fortumin strategisista painopistealueista. Olemme asettaneet selkeitä tavoitteita kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi. Uusiutuvien energialähteiden käyttö on yksi tärkeimmistä keinoistamme ilmastomuutoksen torjunnassa. Erityisesti biopolttoaineiden käytöllä ja vesivoiman tuotannolla on erilaisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen. Tiedostamme myös samalla, että luonnon monimuotoisuus on kestävä kehityksen oleellinen elementti.

Suorat vaikutuksemme luonnon monimuotoisuuteen ovat usein paikallisia ja liittyvät pääosin maa- ja vesialueiden käyttöön. Epäsuoria vaikutuksia aiheutuu esimerkiksi polttoaineiden hankinnasta. Vesivoiman biodiversiteettivaikutuksia olemme pyrkineet lieventämään kalaistutuksin ja kalojen elinympäristöjä kunnostamalla. Lakisääteisten velvoitteiden lisäksi toteutamme vapaaehtoisia hankkeita, kuten luhtarantojen ja virtavesien kunnostuksia sekä erilaisia vaelluskaloihin liittyviä tutkimus- ja kehitysprojekteja.

Master Class -koulutuksen parasta antia oli ekosysteemipalveluiden tunnistamiseen ja niiden arvioimiseen liittyneet osuudet. Toisten, myös eri aloilla toimivien, yritysten kokemuksista ja käytännöistä sai paljon uutta ajateltavaa. Master Class -koulutuksesta saimme yhtiönä paljon uutta tietoa ja uusia työkaluja, joita tulemme jatkossa hyödyntämään toiminnassamme. Käynnistimme Fortumissa keväällä 2014 hankkeen, jossa tarkastelemme kaikkia tuotantomuotojamme biodiversiteetin näkökulmasta. Parhaillaan olemme selvittämässä suojelualueiden ja uhanalaisten lajien esiintymistä voimalaitostemme vaikutusalueilla. Seuraavissa vaiheissa arvioimme vaikutuksiamme biodiversiteettiin ja ekosysteemipalveluihin sekä mietimme minkälaisia vaikutusten kompensointimahdollisuuksia meillä voisi olla.

Seppo Partonen

Environmental Advisor, Fortum
seppo.partonen(at)fortum.com

www.fortum.com

CASE

LEMMINKÄINEN INFRA

LÄHDIMME MUKAAN Master Classiin konsernin halusta, aihe on ajankohtainen yritykselle. Tähän mennessä biodiversiteettiä ja luonnon monimuotoisuutta on turvattu Lemminkäinen Infrassa ympäristölupien ja tarvittaessa YVA-menettelyjen avulla.

Kiviaines Hankkeissa biodiversiteetin köyhtymistä on pyritty estämään hyvällä jälkihoidon suunnittelulla. Ympäristöä on huomioitu raaka-aineiden sekä materiaalien kierrätyksellä, konserni on mukana esimerkiksi uusiomateriaalin käyttöä edistävässä UUMA2 -hankkeessa. Yhtenä konsernin tavoitteena on laskea kuinka tehokkaasti energiaa käytetään prosesseissa. Tätä kautta tulevaisuudessa voidaan arvioida energiankulutuksen ja päästöjen kehityssuuntaa. Eri toimialoilla on käytössä erilaisia ratkaisuja energiankulutuksen pienentämiseen. Päällystys mm. pyrkii kasvattamaan matalalämpö- ja kierrätysasfaltin osuutta tuotannossa. Talonrakentaminen kehittää energia- ja ympäristötehokkuutta esimerkiksi elinkaarimallilla. Tähän mennessä konserni on raportoinut kestävästä kehityksestä vuosittain noudattaen kansainvälistä GRI:n raportointiviitekehystä.

Ennen koulutuksen alkua ekosysteemipalvelut oli käsitteenä vieras, ja etenkin sen hyödyntämismahdollisuudet liiketoiminnassa. Käytännössä samoja asioita on hoidettu, mutta niistä on käytetty eri termejä ja niistä ei ole juuri viestitty. Valmennus auttoi hahmottamaan ekosysteemipalvelukokonaisuuden ja sen mahdollistamat imagohyödyt.

Toimialaa on hankala sovittaa ekosysteemipalveluihin ilman laajempaa näkökulmaa. Kun huomioidaan, että rakentamalla voidaan myös tuottaa ekosysteemipalveluita esimerkiksi hulevesiratkaisut, energiantuotantolaitokset ja koulut, on käsitteen käyttäminen mielekkäämpää pääraaka-aineiden ollessa uusiutumattomia (öljy eri muodoissa, kivi ja sementin raaka-aineet) ja siten tuotantopalveluihin kuulumattomia. Vaikka maisema hetkellisesti muuttuu maa-ainesten oton myötä, voidaan jälkihoidolla tuottaa tuotanto tai tuki- ja säätelypalveluja esimerkiksi metsittämällä tai kulttuuripalveluja erilaisen virkistysmuodossa. Hyvällä jälkihoidolla varmistetaan uusia elinympäristöjä lajeille. Koulutuksesta sai työkaluja biodiversiteettiasioiden viestintään ja vertaistukea aiheeseen.

Ympäristön- ja luonnonsuojelulain muutokset ohjaavat vahvasti yrityksemme toimintaa. Sitä kautta tulee esim. lajien suojelua ja lajien mahdollisia siirtoja samanlaiseen biotooppiin. Jatkossa keskitymme tuomaan esille jo tehtyjä ja vielä tehtävien ekosysteemipalveluihin positiivisesti vaikuttavia asioita. Suomessakin perinteisten ympäristönsuojelutoimien rinnalle tulee jatkossa erilaisia liiketoimintamahdollisuuksia, kuten luontoarvopankkeja, joilla yritykset voivat kompensoida biodiversiteetin vähenemistä.

Jame Welin

Ympäristöpäällikkö, Lemminkäinen Infra
jame.welin(at)lemminkainen.com

Heli Hiltunen

Lupasuunnittelija, Lemminkäinen Infra
heli.hiltunen(at)lemminkainen.com

www.lemminkainen.com

CASE

NCC ROADS

SELAILIMME MUISTIINPANOJA ja kalenterimerkintöjä vuoden 2014 alusta ja keräilimme vuoden 2014 aikaansaannoksia yhteen. Kalenteri ja muistiinpanot vilisivät paljon uusia sanoja, joiden sisällöstä meillä vielä alkuvuodesta ollut ihan täyttä varmuutta. Vaikka luonto ja luonnonvarat liittyvät kiviainesalueiden kautta toimintaamme hyvin tiivistä, sanat monimuotoisuus, biodiversiteetti ja ekosysteempipalvelut eivät kuitenkaan olleet arkipäivää.

Ajatuksena ja lähtökohtana Master Classiin osallistumiseen oli, että halusimme ottaa luonnon monimuotoisuuden huomioon jo toiminnan ja tuotannon aikana ja panostaa myös alueen jälkikäytön kehittämiseen. Perinteisesti kiviainesalueet maisemoidaan varsin lajikäyhiksi metsätalousalueiksi, eikä ole huomioitu, että myös tuotannon aikana voi monipuolistaa biodiversiteettiä alueella.

Keväällä 2014 käynnistimme Suomen NCC Roadsin sisäiseen käyttöön tarkoitetun luonnon monimuotoisuutta käsittelevän käsikirjan työstämisen. Käsikirja sai nimekseen KIELO, joka tulee sanoista **K**iviaines ja **EL**ävä **Luont**O. KIELO on NCC Roadsin tulevaisuuden työkalu kohti konkreettisia toimia luonnon monimuotoisuuden lisäämiseen kiviainesalueilla jo toiminnan aikana. Teimme KIELOsta myös lyhyemmän version asiakaskäyttöön. KIELOn alle on koottu kaikki monimuotoisuusprojektit ja perustimme facebook-sivun, jonka kautta projektien etenemistä on mahdollista seurata. KIELO on liitetty pohjoismaiseen NCC Green Conceptiin, joka kokoaa NCC Roadsin konseptit, tuotteet, menetelmät ja palvelut, jotka edistävät kestävä kehitystä ja vähentävät negatiivisia ympäristövaikutuksia. Ne ovat keinoja, joilla säilytämme laadun, mutta säästämme samalla luonnonvaroja ja toimimme entistä tehokkaammin. NCC Green Conceptin kehitystyö on jatkuvaa ja konsepti laajenee koko ajan.

Projektien myötä olemme saaneet yhteistyökumppaneiksi paikallisia luonnonsuojelijoita ja työ heidän kanssaan on ollut antoisaa. Tampereen Kuismalassa olemme lanseeranneet Tulikattilaksi nimetyn projektin yhteistyössä Villivöhyke Ry:n kanssa. Tulikattilassa, nimensä mukaisti, tullaan hyödyntämään tulta osana luonnonhoitoa.

Mäntsälän Ohkolassa on käynnissä Kiuru-projekti, jossa vanhan maiden vastaanottoalueen maisemointia toteutetaan tavoitteena kehittää aluetta avoimen-, monimuotoisena ympäristönä. Alueilla, jotka eivät ole omistuksessa, teemme tiivistä yhteistyötä maanomistajan kanssa. Tästä hyvänä esimerkkinä on Cinna-projekti Nokian Myllypurossa, jossa hajuheinä-esiintymää ennallistetaan yhteistyössä maanomistajan ja Villivöhyke Ry:n kanssa. KIELO:n tavoitteena on tuoda uusia innovatiivisia maisemoinnin keinoja kiviainessektorille. Onnistuneita menetelmiä voidaan varmasti käyttää ohjenuorana myös konsernin muilla kiviainesalueilla ja mahdollista laajentaa myös muiden NCC-yhtiöiden toimintakonsepteihin.

Taina Piironen

Kehityspäällikkö, NCC Roads
taina.piironen(at)ncc.fi

Hanna Haukilahti

Suunnitteluinsinööri, NCC Roads
hanna.haukilahti(at)ncc.fi

www.ncc.fi

CASE

NOKIAN RENKAAT

TOIMINTAMME LÄHTÖKOHTIIN kuuluu tinkimätön ympäristö- ja turvallisuusnäkökohtien kunnioitus sekä korkean laadun ja hyvän asiakaskokemuksen varmistaminen. Toiminnassamme otamme huomioon eettiset periaatteet, luonnon monimuotoisuuden ja kestävän kehityksen. Ympäristöarvot ovat meille tärkeitä tuotteissamme, tuotannossamme ja koko toiminnassamme.

Lähdimme mukaan FIBSin järjestämään koulutukseen, koska halusimme rakentaa raamit luonnon monimuotoisuusasioille. Yhtiömme vaikutus luonnon monimuotoisuuteen on melko vähäistä, mutta halusimme varmistua siitä, ettei meiltä ole jäänyt mikään osa-alue huomioimatta. Tämän lisäksi toivoimme koulutukselta käytännön esimerkkejä sekä vertaistukea biodiversiteettiasioiden pohdintaan.

Luonnon monimuotoisuus on ollut mukana yrityksemme ympäristönäkökohdissa, vaikka nimeämistä selvästi biodiversiteetiksi ei olekaan tehty. Meillä oli siis jo jonkinlainen käsitys aiheesta ennen työpajaan ilmoittautumista. Halusimme kuitenkin selkeyttää asiaa vielä itsellemme ja hakea ns. taustatukea ajatuksillemme, jotta asian edistäminen tulevaisuudessa olisi helpompaa.

Luennoilla saimme paljon hyödyllistä tietoa, mikä vahvisti käsityksemme yhtiömme biodiversiteettiasioista. Oli erityisen tärkeää saada näkökulmia myös muilta yrityksiltä. Vaikka toimialamme on melko erilainen kuin muilla osallistujilla, sai muilta erilaista näkökulmaa aiheeseen. Monet yritykset olivat jo selkeästi edistäneet omaa biodiversiteettitoimintaansa, joten esimerkit olivat varsin hyödyllisiä myös meille. Lisäksi tapaamiset auttoivat keskittymään täyspainotteisesti aiheeseen aina yhden päivän kerrallaan.

Saimme koulutuksesta erilaisia työkaluja, joita voimme hyödyntää kun viemme asiaa eteenpäin yhtiössämme. Jos me EHS-osastona viemme asiaa eteenpäin ainoastaan kerronnan avulla, asiat eivät jää niin hyvin henkilöstölle mieleen. Saamillamme työkaluilla työntekijämme pystyvät itse miettimään asiaa, ja näin asiat jäävät todennäköisesti paremmin mieleen.

Olemme saaneet hyvän pohjan luonnon monimuotoisuusasioille ja ymmärrämme paremmin meille tärkeät ja kriittiset kohteet. Tällä hetkellä ajatustyö on keskittynyt Nokian-tehtaan tuotantotoimintaan sekä Nokialla sijaitsevaan testirataan. Jatkossa on tarkoitus tarkastella asiaa Venäjän-tehtaan sekä Vianoreiden näkökulmasta. Myös Ivalon-testiradan biodiversiteettiasiat on arvioitava tarkemmin. Kun asia on määritelty koko konsernin tasolla, voimme tulevaisuudessa kohdentaa biodiversiteettiasiat tarkemmin Nokian Renkaiden strategiassa.

Aiomme lisätä luonnon monimuotoisuuden tietämystä henkilöstön keskuudessa. Vaikka työntekijämme eivät vaikuta suoraan omalla työllään biodiversiteetin vähenemiseen, on silti hyvä muistutella asiasta ja lisätä tietämystä. Vaikka sana biodiversiteetti ei olisikaan sanana tuttu monelle, olemme varmoja, että ihmiset ymmärtävät asian sisällön kun se tuodaan heille esille esimerkein.

Sirkka Leppänen

EHS-päällikkö, Nokian Renkaat

sirkka.leppanen(at)nokiantyres.com

Kaisa Mäkinen

Ympäristöinsinööri, Nokian Renkaat

kaisa.makinen(at)nokiantyres.com

www.nokianrenkaat.fi

CASE

RUDUS

BIODIVERSITEETTIIN LIITTYVÄT ASIAT tulivat esille monista suunnista pari vuotta sitten. Vaikka koulussa opitut asiat olivat vielä tuoreessa muistissa, ymmärsimme, että meidän täytyy opiskella lisää asiasta. Samalla tuli esiin myös tämä koulutushanke. Oli selvää, että saisimme tätä kautta juuri sitä eniten kaipaamaamme tietoa: mitä, missä, miten ja millaisin tuloksin. Miten muut olivat ratkaisseet samat haasteet?

Kaikki toimintamme perustuu kiveen ja sen tuotteistamiseen. Ruduksella on sekä kiviaineksen ottoalueita, että tehtaita, joissa kivistä jalostetaan betonia ja betonituotteita. Joka puolella meidän toiminnallamme on vaikutuksia ympäristöön. Kaikki osaavat varmasti kuvitella toiminnan aiheuttamat haitat, mutta yllättäen kiviainesteollisuudella on myös paljon positiivisia vaikutuksia. Esimerkiksi uhanalainen paahdeympäristö on meillä varsin tavallinen luontotyyppi. Halusimme tutkia tätä meille itsellemmekin tuntematonta puolta ja tehdä kaiken jatkossa vielä paremmin. Tavoitteeksemme muodostui, että haluamme toimipaikkojen luonnon monimuotoisuuden hyötyvän toiminnastamme.

Uskon, että oman toimintaympäristön tunteminen on välttämätöntä. Mikäli kasvi- tai eläinlajit levittäytyvät tehtaille tai kiviaineksenottoalueille, on meidän tiedettävä siitä ensimmäisenä. Teollisen toiminnan ja luonnon yhteiselo on mahdollista ja taloudellisesti kannattavaa. On ollut hienoa huomata, miten suurin osa toimintatapojemme muutoksista on ollut käytännössä pieniä tekoja, mutta niiden vaikutukset ovat olleet merkittäviä. Olemme myös oppineet, että vanhoilla toimintatavoilla teimme jopa turhaa työtä. Esimerkiksi vesien kannalta onkin parempi, kun rinteitä ei tasoiteta työ koneen kauhalla aivan sileiksi, vaan jätetään epätasaisiksi, jolloin myös eroosio pienenee.

Näin jälkikäteen on helppo huomata Master Class -vuoden saavutukset. Alussa jopa sanastossa oli opettelemista! Nyt tunnemme käsitteet ja termit ainakin sillä tasolla, että pystymme helposti kertomaan toimintamme vaikutukset ekosysteemipalveluihin ja tavoitteemme ennallistamisen, kompensaaion ja offsetin suhteen. Myös näiden tavoitteiden määrittämisessä koulutuksesta on ollut iso apu. Yhteistyöverkostomme on kasvanut FIBS:n tilaisuuksien ja Master Classin myötä.

Rudus Lumo jatkaa tästä eteenpäin osana normaalia arkea. Projektimaisuus on kadonnut ja tilalla on uudet toimintatavat ja näkemykset. Tärkein muutos entiseen on se, että biodiversiteetin huomioiminen on nyt yhtä tavallista kuin työturvallisuusasioiden huomioiminen on ollut jo aiemmin. Käytännössä se tarkoittaa esimerkiksi sitä, että tuotantoalueiden suunnittelussa selvitetään, mitä kasvi- ja eläinlajeja alueella jo on ja mitä sinne voisi saada. Esimerkiksi yksinkertainen kivikasa houkuttelee paikalle monenlaista eliötä, ilman että vieressä tapahtuva liiketoiminta edes huomaa sitä. Naapureitamme varmasti ilahduttaa se, että kiviainesalueiden jälkihoidossa on nykyään paljon enemmän vaihtoehtoja pelkän männyn istuttamisen rinnalle ja maiseman esteettistä suunnittelusta vastaa insinöörien sijaan maisema-arkkitehti.

Hanna Luukkonen

Ympäristöpäällikkö, Rudus
hanna.luukkonen(at)rudus.fi

Maiju Räsänen

Ympäristöinsinööri, Rudus
maiju.rasanen(at)rudus.fi

www.rudus.fi

CASE

TEOLLISUUDEN VOIMA

OSALLISTUIN MASTER CLASSIIN, jotta toimialamme saisi lisää tietoa biodiversiteetistä ja siitä miten olemme siihen yhteydessä. Lähtötilanteessa ajatukseni biodiversiteetistä käsitteenä oli suppeampi, kuin mitä sen lopulta koulutuksen aikana huomasin kattavan. Koulutuksen parasta antia olivat asiantuntijaluennot, joiden aikana saimme kansainvälistä ajankohtaista tietoa.

Teollisuuden Voima (TVO) sekä käyttää että tuottaa itse ekosysteemipalveluita. Luonnosta saamamme puhdas vesi, jota käytämme sekä raakavetenä että prosessivetenä, on yksi luonnon meille tarjoamista ekosysteemipalveluista. Myös toiminnalle tärkeä jäähdytysvesi on edellytyksenä turvalliselle ja vakaalle tuotannolle. Ydinvoimalaitos käyttää polttoaineenaan uraania, joka hankitaan vastuullisilta toimittajilta. Olkiluodon voimalaitoksen käyttöhistorian aikana olemme pystyneet parantamaan oleellisesti laitosyksiköiden materiaali- ja energiatehokkuutta polttoaineen sekä muiden raaka-aineiden osalta. Tuottamamme ekosysteemipalvelu on ilmastoystävällinen sähkö.

Jo ennen vuoden 2014 Master Class -koulutusohjelmaa TVO:lla on huomioitu luonnon monimuotoisuus. Olkiluodossa olevan vierailukeskuksen ympäristössä on noin kilometrin mittainen Voimaa luonnosta -polku, jossa on esillä tietoa Olkiluodon luonnon erityispiirteistä sekä alueella tehtävistä ympäristötutkimuksista. Vuoden 2013 aikana Olkiluotoa koskevassa biodiversiteettitutkimuksessa tarkasteltiin saaren luontoa. Tutkimuksen tulokset huomioidaan maankäytön suunnittelussa. Olkiluodossa sijaitsee neljä luonnonsuojelualuetta, jotka ovat kaikki luonnoltaan vaihtelevia. Varsinaisten suojelualueiden lisäksi saarella sijaitsee myös muita arvokkaita luontoalueita.

Energiantuotanto ei ole merkittävästi vaikuttanut luontotyypeiltään pääosin karuun ja vähälajiseen Olkiluodon luontoon. Olkiluodossa toimii myös oma maankäyttöryhmä, jossa tutkitaan valmistuneiden, meneillään olevien ja suunniteltujen hankkeiden tilannetta ja yhteisvaikutuksia. TVO kertoo toiminnastaan ja toimintansa vaikutuksista avoimesti ja on jatkuvassa vuorovaikutuksessa lähialueen asukkaiden kanssa.

Pinta-alaltaan pienessä Olkiluodon saarella tuotetaan kuudennes Suomen sähköstä. Energiantuotannon keskittäminen pienelle alueelle minimoi ympäristövaikutukset ja mahdollistaa luonnontilaisten alueiden säilyttämisen muualla. Ilmastonmuutoksella on suuri vaikutus myös biodiversiteettiin. TVO osallistuu ilmastonmuutoksen hillintään ja kestävä kehityksen edistämiseen merkittäväällä tavalla tuottamalla puhdasta ja ilmastoystävällistä ydinsähköä. Olkiluodon ydinsähkön avulla vältetyt hiilidioksidipäästöt verrattuna hiililauhdevoimaan ovat noin 12 miljoonaa tonnia vuodessa. Määrä vastaa Suomen liikenteen vuosittaisia hiilidioksidipäästöjä.

TVO vaalii Olkiluodon luonnon monimuotoisuutta ja ympäristön hyvinvointia sekä sitoutuu kestäväan maankäyttöön. Tavoitteena on Olkiluodon alueen luonnon monimuotoisuutta kuvaavien tunnuslukujen arviointi ja käyttöönotto.

Johanna Koskenranta

Ympäristöinsinööri, Teollisuuden Voima
johanna.koskenranta(at)tvo.fi

www.tvo.fi

CASE

YIT

LUONNON MONIMUOTOISUUTEEN liittyvät teemat ja haasteet ovat nousseet viime aikoina laajenevassa määrin esille, mutta oma osaamisemme aiheesta oli vielä vuosi sitten rajallista. Halusimme siis kasvattaa omaa ymmärrystämme aiheesta ja saada asiantuntijoiden apua pohdinnalle siitä, miten monenlaisin tavoin luonnon monimuotoisuus liittyy liiketoimintaamme. Päätimme osallistua Yritykset ja biodiversiteetti -koulutukseen, joka myös vastasi odotuksiimme erittäin hyvin.

Koulutuksen tärkeintä antia itselleni oli osaamisen kasvattamisen lisäksi lukuisat keskustelut ja uudet tuttavuudet muiden koulutukseen osallistuneiden yritysten edustajien kanssa. Yhdessä asioita pohtimalla oli mahdollista syventää ymmärrystä oman toimialan erityispiirteistä ja oppia muiden kohtaamista haasteista ja niiden ratkaisuksista. Koen koulutuksen antaneen vahvan pohjan luonnon monimuotoisuuden ja liiketoimintamme linkitysten ymmärtämiselle, sekä itsenäiselle jatko-opiskelulle tästä eteenpäin.

Liiketoiminnassamme hyödynnämme erilaisia ympäristön tarjoamia ekosysteemipalveluja. Muun muassa ns. tuotantopalveluiden myötä meillä on rakennusmateriaaleja käytettäväksemme ja säätelypalvelut liittyvät liiketoiminnassamme esimerkiksi tulvien ja hulevesien hallintaan. Ympäristön tarjoamien kulttuuripalvelujen myötä rakentamillamme asuinalueilla on viher- ja ulkoilualueiden tuomaa viihtyisyyttä ja kaupunkiluonto puhdistaa myös keskusta-alueiden ilmaa.

Liiketoiminnassamme on kyse asuinalueiden, toimitilojen ja infrastruktuurin rakentamisesta. Rakentamalla elintilaa ja kaupunkiympäristöä ihmisille, vaikutamme samalla merkittävästi luontoympäristöön kyseisillä alueilla. Vaikka toimintamme myötä erilaiset luontoa sisältävät tonttimaat muuttuvat rakennetuiksi alueiksi, voimme alueita suunniteltaessa vaikuttaa merkittäväällä tavalla kyseisten alueiden ympäristöstävällisyyteen ja niissä olevan luonnon monimuotoisuuteen.

Lähestymme tuotteidemme ja palveluidemme vastuullisuutta hyvin kokonaisvaltaisesti ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvät näkökulmat ovat yksi osa tätä lähestymistapaamme. Meillä on mahdollisuus vaikuttaa mm. asuinalueiden ominaisuuksiin yhdessä lukuisten muiden toimijoiden kanssa. Ekosysteemipalveluiden näkökulmasta tämä voi tarkoittaa esimerkiksi paikallisten uusiutuvan energian tuotantomuotojen järjestämistä, kaupunkiviljelyyn kannustamista, hulevesi- ja luontoalueiden suunnittelua sekä uhanalaisten lajien suojelua rakennushankkeiden lähistöllä.

Luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemipalveluihin liittyvä toimintamme jatkuu ja kehittyä osana vastuullisuuden laajaa kehittämistä. Rakennushankkeissamme pyrimme löytämään erityisesti sellaisia vastuullisuuden näkökulmia, jotka tuottavat lisäarvoa kaikille hankkeen osapuolille – niin kaupungille, tuleville asukkaille, yhteiskunnalle kuin meille itsellemekin.

Tia Jysmä
Yritysvastuupäällikkö, YIT
tia.jysma(at)yit.fi

www.yit.fi

LOPUKSI

LUONNONVAROJEN EHTYMINEN ja muut globaalit ympäristöongelmat vaikuttavat suoraan tai välillisesti jokaisen yrityksen toimintaan. Luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemipalveluiden saatavuuden varmistaminen on liiketoiminnan elinehto, mihin yritysten pitäisi viimeistään nyt alkaa kiinnittää erityistä huomiota.

Biodiversiteetin ja ekosysteemipalveluiden tunnettuus niin käsitteinä kuin strategisena voimavarana on yrityksissä vielä vähäistä muihin ympäristövastuuteemoihin verrattuna. Asiaa ei auta alan terminologia, jonka opettelu ja omaksuminen vaatii aikaa ja vaivaa. Käsitteistö on myös merkittävä viestinnällinen haaste: kuinka tehdä yrityksen biodiversiteettiratkaisuja ja -käytäntöjä ja niiden yhteiskunnallisia hyötyjä tunnetuksi asiakkaille, sijoittajille ja muille keskeisille sidosryhmille kiinnostavasti ja helposti avautuvalla tavalla?

Ekosysteemipalveluiden kartoituksen tulisi olla jokaisen yrityksen ympäristöstrategian lähtökohta. Kartoitus auttaa määrittelemään keskeiset ympäristövastuun teemat ja tehostamaan liiketoimintaa: kohdentamaan resurssit, hallitsemaan riskejä, löytämään uusia liiketoimintamahdollisuuksia, rakentamaan mainetta ja, ennen kaikkea, varmistamaan yrityksen toimintaedellytykset myös tulevaisuudessa. Kartoitustyöhön on olemassa valmiita malleja ja työkaluja, jotka jokainen yritys voi ottaa maksutta käyttöönsä.

FIBSin Yritykset ja biodiversiteetti -ohjelma sekä osallistujien tarpeisiin räätälöity Master Class –valmennus auttavat yrityksiä pääsemään biodiversiteettityön alkuun ja kehittämään sitä edelleen yhdessä muiden yritysten ja eri sidosryhmien kanssa. Pienryhmävalmennuksena toteutettava Master Class tarjoaa puitteet myös ainutlaatuiselle toimialarajat ylittävälle yritys yhteistyölle, jonka hyödyt kantavat hedelmää vielä valmennuksen päätyttyäkin.

Luonnon monimuotoisuus on yrityksille haaste, joka edellyttää pitkäjänteistä strategista sitoutumista. Sen hyödyt ovat kuitenkin kiistattomia niin yritysten itsensä kuin koko Suomen elinkeinoelämänkin kannalta. Hyvänä esimerkkinä tästä ovat vuoden 2014 yhdeksän Master Class –yritystä, joiden biodiversiteettihankkeista voivat ottaa oppia kaikki yritykset.

TYÖKALUJA YRITYSTEN KÄYTTÖÖN

WBCSD, Business Ecosystems Training (BET) -koulutuspaketti
<http://www.wbcd.org/work-program/focus-areas/ecosystems/bet/betmaterials.aspx>

WBCSD, Corporate Ecosystem Valuation
<http://www.wbcd.org/pages/edocument/edocumentdetails.aspx?id=104&nosearchcontextkey=true>

World Resources Institute, The Corporate Ecosystem Service Review
<http://www.wri.org/publication/corporate-ecosystem-services-review>

